LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Ny flaggdag för högtidlighållande av Ålands demilitarisering och neutralisering

1998-99 **nr 5**

FR nr 5

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att en ny officiell flaggdag införs för att uppmärksamma Ålands demilitarisering och neutralisering. Flaggdagen föreslås förlagd till den 30 mars, den dag då det s.k. Ålandsservitutet undertecknades år 1856.

Utskottets förslag

Utskottet tillstyrker landskapsstyrelsens förslag.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

En ny landskapslag om Ålands flagga antogs av lagtinget i maj 1992 och trädde i kraft den 1 januari 1993. Enligt lagen har Åland två officiella flaggdagar, nämligen Ålands flaggas dag som firas den sista söndagen i april och självstyrelsedagen som firas den 9 juni. Landskapets ämbetsverk, landskapet underlydande inrättningar och skolor samt kommunala inrättningar skall hissa Ålands flagga de officiella flaggdagarna. Landskapsstyrelsen har dessutom i fråga om landskapets egna byggnader utfärdat ett beslut om flaggning på dessa byggnader även vissa andra dagar.

Vid behandlingen av förslaget till ny landskapslag om Ålands flagga förde landstinget en diskussion om vilka dagar som borde högtidlighållas som officiella flaggdagar. Några ändringar i landskapsstyrelsens förslag gjordes inte men vid ärendets slutliga behandling hemställde landstinget på förslag av stora utskottet (bet.nr 34/1991-92) om att landskapsstyrelsen skall inkomma med förslag till ytterligare officiella flaggdagar.

Landskapsstyrelsen föreslår nu att en ny officiell flaggdag införs den 30 mars för att uppmärksamma Ålands demilitarisering och neutralisering. Dagen är vald med anledning av att konventionen mellan Ryssland, Frankrike och Storbritannien om demilitarisering av Ålandsöarna, ofta kallad "Ålandsservitutet", ingicks i Paris den 30 mars 1856. I konventionens artikel 1 förklarade den ryska tsaren "att de Åländska öarne icke skola befästas samt att där varken skall underhållas eller grundläggas något militär- eller marinetablissement" (samtida översättning).

Demilitariseringen av Åland enligt 1856 års konvention bekräftades och utvecklades

genom konventionen om icke-befästande och neutralisering av Ålandsöarna som ingicks i Genève den 20 oktober 1921 som ett resultat av Nationernas Förbunds råds beslut den 24 juni 1921 om att en sådan konvention skulle utarbetas och ingås. Av ingressen till 1921 års konvention framgår uttryckligen att parterna avsett "att utan rubbning av den förbindelse som Ryssland åtagit sig i den vid Paristraktaten av den 30 mars 1856 fogade konventionen rörande Ålandsöarna komplettera innebörden av denna förbindelse". I artikel 1 till 1921 års konvention bekräftade även Finland Rysslands neutraliseringsförklaring från 1856.

Utskottet delar landskapsstyrelsens uppfattning om den betydelse demilitariseringen av Åland har haft och fortsättningsvis har som en del av den folkrättsliga grunden för Ålands särskilda status. Ett demilitariserat Åland kan även anses utgöra en positiv faktor för bibehållande av ett stabilt läge i Östersjöområdet. Ålands demilitariserade status bidrar härigenom till att befästa Nordens säkerhet och kärnvapenfrihet.

Det finns enligt utskottet all anledning att genom en officiell flaggdag uppmärksamma den särskilda status Åland innehar genom att landskapet är demilitariserat och neutraliserat. Utskottet har övervägt huruvida tillkomstdagen för 1856 års eller 1921 års konvention skulle vara den lämpligaste flaggdagen. Ett motiv för att uppmärksamma 1921 års konvention och förlägga flaggdagen till den 20 oktober vore att den senare konventionen även omfattar neutraliseringen av Åland och att den biträtts av ett större antal nationer än 1856 års servitut. Som ovan framgår kan dock 1921 års konvention härledas direkt ur konventionen från 1856. Utskottet delar därför landskapsstyrelsens uppfattning om att ursprungskonventionens tillkomstdag den 30 mars utgör den mest betydelsefulla och lämpliga dagen i sammanhanget.

Utskottet har erfarit att landskapsstyrelsen planerar att den föreslagna nya flaggdagen för högtidlighållande av Ålands demilitarisering och neutralisering skall uppmärksammas även på andra sätt än genom allmän flaggning. Bl.a. kan olika aktiviteter i skolorna komma i fråga. Utskottet finner det betydelsefullt att den åländska allmänheten, och särskilt ungdomen, på olika sätt påminns om betydelsen av landskapets demilitarisering och neutralisering. I det sammanhanget är det också betydelsefullt att det finns tillgång till material som i populär form presenterar tillkomsten och innebörden av demilitariseringen och neutraliseringen. Utskottet efterlyser initiativ från landskapsstyrelsen i frågan.

På nämnda grunder finner utskottet framställningen motiverad och ändamålsenlig och föreslår att de båda lagförslagen antas. I det första lagförslaget föreslår utskottet en rättelse av ingressen och en omstilisering av 4 §.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget inbegärde den 23 november 1998 lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet har i ärendet hört lantrådet Roger Jansson.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Sune Eriksson, vice ordföranden Jansson samt ledamöterna Sirén, Sjöblom och Söderholm.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att lagtinget antar det i framställningen ingående andra lagförslaget oförändrat samt

att lagtinget antar det i framställningen ingående första lagförslaget i följande lydelse:

1. **LANDSKAPSLAG**

om ändring av 4 § landskapslagen om Ålands flagga

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 4 § 1 mom. landskapslagen den 13 augusti 1992 *om Ålands flagga* (41/92) som följer:

4 §

Officiella flaggdagar

Officiella flaggdagar är

a) den 30 mars, dagen för högtidlighållande av Ålands demilitarisering och neutralisering,

b) den sista söndagen i april, Ålands flaggas dag, samt

c) den 9 juni, Ålands självstyrelsedag.

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen).

Mariehamn den 15 december 1998

Ordförande Sune Eriksson

Sekreterare Lars Ingmar Johansson